

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

VYHODNOCENÍ ŠETŘENÍ SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ PODPOŘENÝCH V OP LZZ PO UKONČENÍ PODPORY (DODATEK 2018)

Vypracovalo:

Oddělení evaluací (802)
Sekce evropských fondů
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Na Poříčném právu 1, 128 01 Praha

Kontaktní osoby:

Bc. Simona Lipková, Ing. Ondřej Vrba
simona.lipkova@mpsv.cz, ondrej.vrba@mpsv.cz

Srpen 2018

Obsah

1	CÍL A PRŮBĚH ŠETŘENÍ	3
2	VÝSLEDKY ŠETŘENÍ	4
2.1	Udržení provozu	4
2.2	Cílové skupiny	6
2.3	Počty zaměstnanců	8
2.4	Zdroje financování	8
2.5	Výsledky hospodaření.....	9
2.6	Čerpání dotace z OPZ	10
3	PŘÍLOHA: VOLITELNÝ DODATEČNÝ KOMENTÁŘ RESPONDENTŮ	11

Přehled grafů

Graf 1: Aktuální provoz podpořených sociálních podniků (šetření 2018)	4
Graf 2: Sociální podniky v provozu po ukončení podpory z OP LZZ	4

Přehled tabulek

Tabulka 1: Hlavní důvody ukončení sociálního podnikání	5
Tabulka 2: Cílové skupiny zaměstnané v sociálních podnicích (šetření 2018)*	6
Tabulka 3: Osoby se zdravotním postižením - zastoupení specifických podskupin (šetření 2018)*	6
Tabulka 4: Udržitelnost sociálních podniků dle zaměstnaných cílových skupin (2018 vs. OP LZZ)*	7
Tabulka 5: Počty zaměstnanců a úvazků v průměrném sociálním podniku v provozu (šetření 2018) ...	8
Tabulka 6: Zdroje financování podniku (šetření 2018)*	8
Tabulka 7: Zdroje financování podniku (šetření 2017)*	8
Tabulka 8: Vývoj tržeb (šetření 2018)	9
Tabulka 9: Vývoj tržeb (šetření 2017)	9
Tabulka 10: Hospodářské výsledky sociálních podniků v provozu za minulý rok (šetření 2018)	9
Tabulka 11: Hospodářské výsledky sociálních podniků v provozu za minulý rok (šetření 2017)	9
Tabulka 12: Čerpání dotace z OPZ (šetření 2018)	10
Tabulka 13: Plán čerpání dotace z OPZ (šetření 2017).....	10

1 Cíl a průběh šetření

Oddělení evaluací MPSV provedlo v průběhu července 2018 elektronické dotazníkové šetření mezi sociálními podniky, které čerpaly podporu z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ) v letech 2009 až 2015.¹ Toto šetření navazovalo na rozsáhlejší dotazníkový průzkum z roku 2016 a došetření z roku 2017.²

Cílem šetření bylo zmapovat situaci podpořených podniků po skončení podpory. Klíčové bylo zjišťování udržitelnosti – tedy jaký podíl podniků, které čerpaly dotaci, je aktuálně stále v provozu. Snahou bylo zjistit i faktory, které udržitelnost podnikání ovlivňují.

Osloveno bylo 75 subjektů, které zůstaly v provozu i po skončení podpory z OP LZZ (na základě výsledků předchozího šetření z roku 2017).³

Na otázky v dotazníkovém šetření odpovídali samotní realizátoři projektů. Odpovědělo 66 z nich. Návratnost tedy dosáhla 88 procent.

U 9 non-respondentů dotazníku bylo provedené telefonické došetření, v rámci kterého se zjišťovalo pouze to, zda je jejich sociální podnik v provozu či ne. Jednoho non-respondenta dotazníku se nepodařilo kontaktovat ani telefonicky.

Při interpretaci závěrů z tohoto šetření musí být zohledněn relativně nízký počet pozorování. Výstupy v této zprávě je tedy nutné brát spíše jako popis jedinečné situace a inspiraci pro případná návazná šetření.

¹ Ve výzvě č. 30 (Výzva pro předkládání grantových projektů OP LZZ „Sociální ekonomika“) bylo v období 2009 – 2015 realizováno 120 projektů za více než 350 milionů korun. Globální grant měl za cíl podpořit vznik a rozvoj nových podnikatelských aktivit zaměřených na sociální podnikání, které umožní sociálně vyloučeným osobám a osobám ohroženým sociálním vyloučením vstup na trh práce a do podnikatelského prostředí a současně jejich začlenění do společnosti.

² Vyhodnocení šetření sociálních podniků podpořených v OP LZZ po ukončení podpory: <https://www.esfcr.cz/evaluace/-/dokument/3723792>, došetření z roku 2017: <https://www.esfcr.cz/evaluace/-/dokument/6452112>.

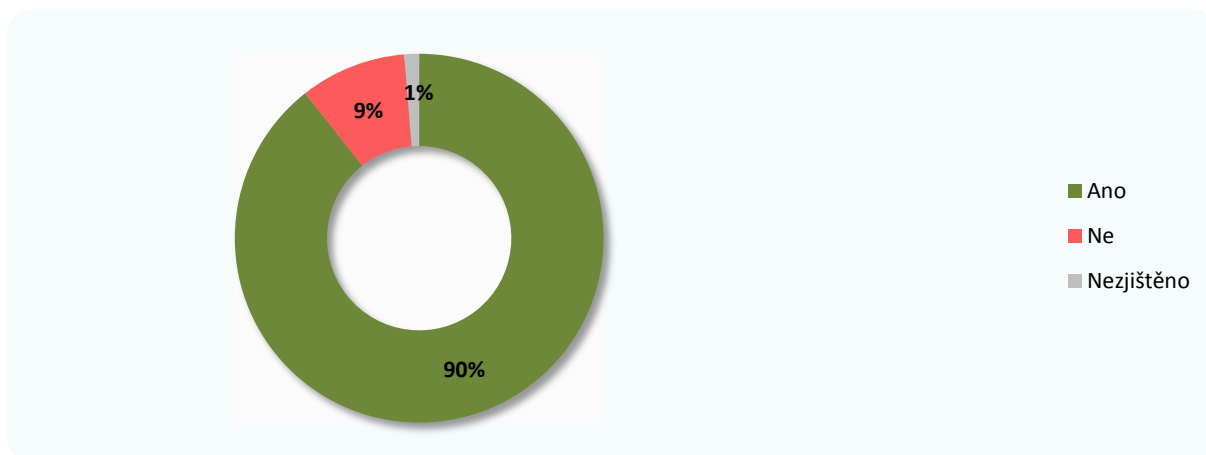
³ V rámci šetření (včetně telefonického došetření) z roku 2017 vyšlo, že v provozu zůstalo celkem 76 sociálních podniků podpořených v projektech z OP LZZ. Dva samostatně podpořené projekty z OP LZZ od předchozího šetření v roce 2017 sloučily své aktivity pod jeden sociální podnik, proto byl počet oslovených respondentů snížen na uvedených 75 sociálních podniků.

2 Výsledky šetření

2.1 Udržení provozu

• Většina sociálních podniků podpořených z OP LZZ, které byly v provozu dle šetření z roku 2017, pokračovala v sociálním podnikání i v době průzkumu v roce 2018 – konkrétně 90 procent podniků (67 podniků z celkových 75). Svůj provoz od minulého šetření v roce 2017 ukončilo 9 procent podniků (7 podniků z celkových 75)⁴. U jednoho podniku se nepodařilo informací o tom, zda je v provozu, zjistit.

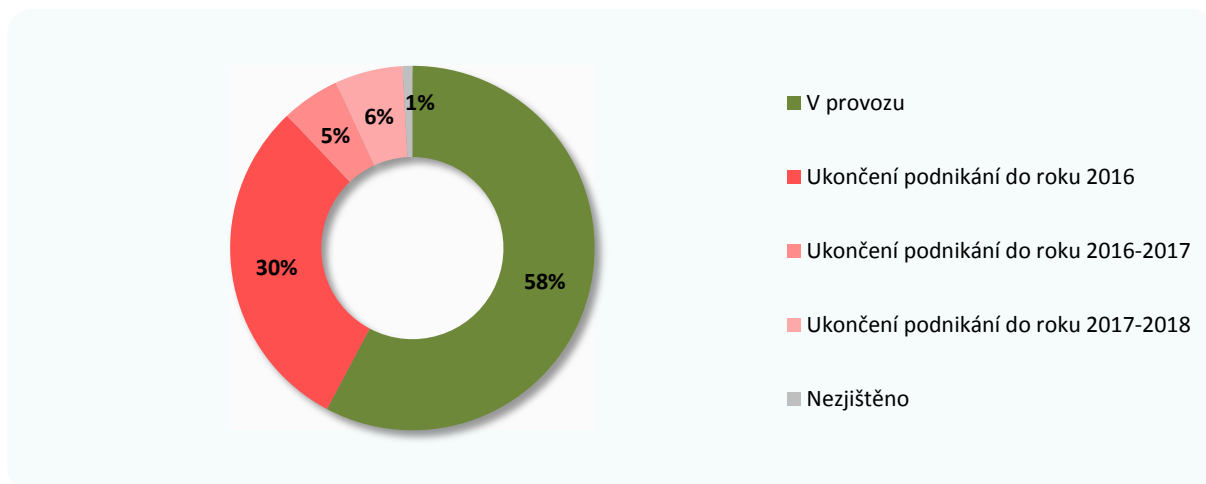
Graf 1: Aktuální provoz podpořených sociálních podniků (šetření 2018)

N=75 respondentů

• Celkem od ukončení podpory z OP LZZ do doby průzkumu v červenci 2018 ukončilo svůj provoz 48 sociálních podniků z celkových 116 podpořených⁵ (41 procent). Do šetření v roce 2016 ukončilo podnikání 35 subjektů, do dalšího šetření v roce 2017 pak přibylo dalších 6 ukončených provozů, do posledního šetření v roce 2018 pak dalších 7 ukončených provozů.

Graf 2: Sociální podniky v provozu po ukončení podpory z OP LZZ

N=116 respondentů

⁴ Otázka v dotazníku byla formulována takto: „Je váš sociální podnik aktuálně stále v provozu? (Pokud již podnik nezaměstnává osoby se znevýhodněním, uveďte ‚ne‘.)“ Zjišťováno tedy bylo pokračování provozu sociálního podnikání, ne obecně provozu podnikání.

⁵ Referenční celkový počet 120 podpořených projektů sociálního podnikání v OP LZZ byl snížen o 4 projekty, protože celkem čtyři dvojice podpořených projektů z OP LZZ sloučily své aktivity pod čtyři sociální podniky. Nejsou v tomto pojetí zařazeny mezi podniky s ukončeným sociálním podnikáním.

- U většiny ze sedmi nově „odpadlých“ sociálních podniků nemáme informaci, kdy přesně ukončily provoz, protože tato informace byla zjištěna telefonickým došetřením a nemáme tedy za ně vyplněný dotazník. Když bychom ale datum ukončení provozu stanovili pro všechny zmíněné podniky těsně po minulém došetření o fungování podpořených sociálních podniků z OP LZZ (proběhl v březnu 2017) na květen 2017, vychází pak, že dva z „odpadlých“ podniků vydržely v provozu bez podpory *5 až 6 let*, jeden podnik *3 až 4 roky*, tři podniky *2 až 3 roky* a jeden podnik *1 až 2 roky*.
- Podniky, které od šetření v roce 2017 nově ukončily svou činnost, mohly v aktuálním dotazníku uvést důvody, proč se pro tento krok rozhodly.

Tabulka 1: Hlavní důvody ukončení sociálního podnikání

- Došlo k tomu, že konkurence nabízela jiné ceny, než šlo nabídnout z naší strany.
- Po uplynutí doby udržitelnosti se přešlo na chráněná pracovní místa.
- Sedm sociálních podniků, které nově ukončily provoz, působilo během podpory v rámci OP LZZ v oblastech *lesnictví a zahradnictví; úklidové služby, údržba nemovitostí; informační technologie; prodejní činnost; ostatní výroba; a ostatní služby*.

2.2 Cílové skupiny

• Nejčastěji zastoupenou cílovou skupinou, kterou sociální podniky v současnosti zaměstnávají, jsou *osoby se zdravotním postižením*. Ty byly zastoupené v 69 procentech podpořených podniků. Druhou nejčastěji zastoupenou skupinou jsou pak *osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané* (zaměstnané v 50 procentech podniků). Další cílové skupiny jsou zastoupené výrazně méně.

Tabulka 2: Cílové skupiny zaměstnané v sociálních podnicích (šetření 2018)*

	Podíl SP	Počet SP
osoby se zdravotním postižením	69%	44
osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané	50%	32
příslušníci národnostních menšin a marginalizovaných společenství	19%	12
mládež a mladí dospělí	8%	5
osoby pečující o osobu blízkou	8%	5
osoby po výkonu trestu	6%	4
osoby ohrožené závislostmi či závislé na návykových látkách	5%	3
cizinci, migranti	5%	3
osoby opouštějící institucionální zařízení (mimo vězení)	3%	2
osoby bez přístřeší	3%	2
oběti trestné činnosti, oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi, osoby komerčně zneužívané	2%	1

*N = 64 respondentů // *Respondenti mohli vybrat pro svůj podnik více cílových skupin.*

• V rámci nejčastěji zastoupené cílové skupiny – *osob se zdravotním postižením* – jsou nejvíce zaměstnávány *osoby s tělesným postižením* (72 procent respondentů). Dále jsou v rámci této kategorie nejčastěji zastoupené *osoby s duševní nemocí* (44 procent).

Tabulka 3: Osoby se zdravotním postižením - zastoupení specifických podskupin (šetření 2018)*

	Podíl SP	Počet SP
osoby s tělesným postižením	72%	31
osoby s duševní nemocí	44%	19
osoby s mentálním postižením	33%	14
osoby se smyslovým (zrakovým, sluchovým) postižením	30%	13
osoby s kombinovaným postižením	19%	8

*N = 43 respondentů // *Respondenti mohli vybrat pro svůj podnik více specifických cílových skupin. // Jeden respondent z řad podniků zaměstnávající osoby se zdravotním postižením využil v této otázce možnosti odpovědi "jiná podskupina" a uvedl "osoby s autismem".*

- Při aktualizaci tabulky z minulého šetření, která zkoumá vazbu mezi ukončením provozu a zaměstnanými cílovými skupinami v sociálním podniku, vyplývá, že od ukončení podpory z OP LZZ je vyšší podíl krachů u podniků pracujících s *cizinci a migranty* (3 podniky z 5) nebo s *osobami bez přístřeší* (4 podniky z 8). Relativně nižší „krachovost“ je stále u podniků pracujících s *příslušníky národnostních menšin a marginalizovaných společenství*; a *osob ohrožených závislostmi či závislými na návykových látkách*. Rozdíl v „krachovosti“ podniků dle zaměstnaných cílových skupin ale není statisticky významný.

Tabulka 4: Udržitelnost sociálních podniků dle zaměstnaných cílových skupin (2018 vs. OP LZZ)*⁶

	Ukončený provoz	Zastoupení během OP LZZ	Podíl zkrachovalých podniků
cizinci, migranti	3	5	60%
osoby bez přístřeší	4	8	50%
osoby pečující o osobu blízkou	3	7	43%
mládež a mladí dospělí	6	15	40%
osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané	20	59	34%
osoby se zdravotním postižením	21	66	32%
osoby opouštějící institucionální zařízení	2	7	29%
osoby po výkonu trestu	2	9	22%
příslušníci národnostních menšin a marginalizovaných společenství	4	19	21%
osoby ohrožené závislostmi či závislé na návykových látkách	1	8	13%

*N=103 respondentů (35 SP s ukončeným provozem) // *Respondenti mohli vybrat pro svůj podnik více cílových skupin. // Pearson's χ^2 : p-hodnota=0,465*

⁶ Údaje o udržitelnosti sociálních podniků dle zaměstnaných cílových skupin vycházejí z dat od 103 sociálních podniků získaných během šetření v roce 2016 a údajů od 35 sociálních podniků s ukončeným provozem. Zachycují součet podniků s ukončeným podnikáním zjištěný v rámci třech šetření (2016, 2017, 2018) v porovnání se 103 podniky, u kterých známe zastoupení cílových skupin během OP LZZ z šetření v roce 2016.

⁷ Byla testována statistická nezávislost proměnných pomocí Pearsonova chí-kvadrátu (vícečetná možnost odpovědi). U této otázky nebylo možné zamítnout nulovou hypotézu o nezávislosti na hladině významnosti 0,05.

2.3 Počty zaměstnanců

• Průměrný počet zaměstnanců fungujících sociálních podniků, které byly podpořené z OP LZZ, byl během aktuálního šetření 14,4 osob, průměrný počet zaměstnanců se znevýhodněním byl 10,2 osob. Mediánové hodnoty jsou znatelně nižší, „mediánový“ podnik má 9 zaměstnanců a z toho 5,5 zaměstnanců se znevýhodněním.

Tabulka 5: Počty zaměstnanců a úvazků v průměrném sociálním podniku v provozu (šetření 2018)

	Průměr	Medián
Počet zaměstnanců firmy	14,4	9
- z toho počet zaměstnanců se znevýhodněním	10,2	5,5

N= 64 respondentů

2.4 Zdroje financování

• V rámci zdrojů financování sociálních podniků od minulého šetření v roce 2017 o 8 procentních bodů kleslo využívání *jiných vlastních prostředků (rezerv atd.)*; o 7 procentních bodů čerpání *příspěvků poskytovaných dle zákona o zaměstnanosti* a o 6 procentních bodů pak využití *podpory kraje či obce*. Naopak o 12 procentních bodů stouplou využití *dotací z OPZ*.

Tabulka 6: Zdroje financování podniku (šetření 2018)*

	Podíl SP	Počet SP
tržby z vlastní podnikatelské činnosti	100%	64
příspěvky poskytované dle zákona o zaměstnanosti (ÚP)	59%	38
půjčky a úvěry	25%	16
jiné vlastní prostředky (rezervy atd.)	14%	9
dotace z OPZ	13%	8
sponzorské dary	11%	7
podpora kraje či obce	9%	6
dotace z dalších evropských operačních programů (IROP, OP PIK atd.)	2%	1

*N = 64 respondentů // *Respondenti mohli vybrat více možností odpovědi.*

Tabulka 7: Zdroje financování podniku (šetření 2017)*

	Podíl SP	Počet SP
tržby z vlastní podnikatelské činnosti	100%	67
příspěvky poskytované dle zákona o zaměstnanosti (ÚP)	66%	44
jiné vlastní prostředky (rezervy atd.)	22%	15
půjčky a úvěry	21%	14
podpora kraje či obce	15%	10
sponzorské dary	10%	7
dotace z OPZ	1%	1
dotace z dalších evropských operačních programů (IROP, OP PIK atd.)	1%	1

*N = 64 respondentů // *Respondenti mohli vybrat více možností odpovědi.*

• Mezi jinými zdroji financování byly respondenty zmíněny *investiční dotace od soukromých subjektů, dotace vyřízená přes klastr sociálních podniků SINEC a dary jednotlivců*.

2.5 Výsledky hospodaření

- Přes 60 procent sociálních podniků hlásí za loňský rok oproti tomu minulému zvýšení tržeb, 16 procent subjektů výrazné zvýšení. 13 procentům podniků pak loni tržby klesly. Oproti šetření z roku 2017 v tomto směru došlo jen k mírným změnám, o 6 procentních bodů přibylo podniků, které zaznamenaly výrazné zvýšení tržeb, o 3 procentní body pak přibylo podniků, kterým tržby klesly (mírně či výrazně).

Tabulka 8: Vývoj tržeb (šetření 2018)⁸

	Podíl SP	Počet SP
výrazně vyšší (o 30 procent a více)	16%	10
mírně vyšší (o 10 až 30 procent)	45%	29
přibližně stejný	27%	17
mírně nižší (o 10 až 30 procent)	11%	7
výrazně nižší (o 30 a více procent)	2%	1

N=64 respondentů

Tabulka 9: Vývoj tržeb (šetření 2017)⁹

	Podíl SP	Počet SP
Výrazně vyšší (o 30 procent a více)	10%	7
Mírně vyšší (o 10 až 30 procent)	45%	30
Přibližně stejný	34%	23
Mírně nižší (o 10 až 30 procent)	7%	5
Výrazně nižší (o 30 a více procent)	3%	2

N=67 respondentů

- Nadpoloviční většina sociálních podniků dosáhla podle odpovědí za minulý rok zisku (53 procent subjektů). Hospodářský výsledek kolem nuly hlásí 27 procent podniků, ztrátu pak 20 procent subjektů. Oproti minulému šetření vzrostl podíl podniků v zisku o 13 procentních bodů. O 7 procentních bodů stoupl i počet subjektů ve ztrátě.

Tabulka 10: Hospodářské výsledky sociálních podniků v provozu za minulý rok (šetření 2018)

	Podíl SP	Počet SP
zisk	53%	34
zhruba nula	27%	17
ztráta	20%	13

N=64 respondentů

Tabulka 11: Hospodářské výsledky sociálních podniků v provozu za minulý rok (šetření 2017)

	Podíl SP	Počet SP
zisk	40%	27
zhruba nula	46%	31
ztráta	13%	9

N=67 respondentů

⁸ Formulace otázky: „V porovnání s rokem 2016 byl obrat vašeho sociálního podniku v roce 2017:“

⁹ Formulace otázky: „V porovnání s rokem 2015 byl obrat vašeho sociálního podniku v roce 2016:“

2.6 Čerpání dotace z OPZ

- Oproti minulému šetření mírně stoupl podíl podniků podpořených z OP LZZ, které čerpají i dotaci z OPZ (13 procent subjektů). Větší část podniků ale stále teprve plánuje o dotaci z OPZ žádat (39 procent subjektů). Zhruba polovina podniků o dotaci z OPZ žádat neplánuje.

Tabulka 12: Čerpání dotace z OPZ (šetření 2018)

	Podíl SP	Počet SP
ano, již čerpáme	13%	8
ano, o dotaci plánujeme žádat	39%	25
ne	48%	31

N=64 respondentů

Tabulka 13: Plán čerpání dotace z OPZ (šetření 2017)

	Podíl SP	Počet SP
ano, již čerpáme	9%	6
ano, o dotaci plánujeme žádat	46%	31
ne	45%	30

N=67 respondentů

3 Příloha: Volitelný dodatečný komentář respondentů

- Podobně jako mnoho jiných sociálních podnikatelů očekáváme efektivní úpravu legislativy, resp. podmínek podporujících sociální podnikání ("SP"). Jde především o trvalou systémovou podporu SP, např. v podobě dotací bez nutnosti uspět v různých výzvách v rámci OPZ apod., nižší míry povinných odvodů z mezd, příspěvků na dopravu atd.

- O dotaci na rozšíření sociálního podniku v jiné lokalitě jsme žádali 2x. Druhé vyjádření je následující:

Popis nedostatků:

Hlavními nedostatky žádosti jsou:

- výrazně podhodnocené náklady na marketing;
- nekonzistence finančního plánu ve vazbě na způsob dosahování tržeb podniku za nové podnikatelské aktivity, nedostatečně je popsán vliv sezónnosti a dalších aspektů ovlivňujících tržby v průběhu roku;
- pouze základní vymezení principů sociálního podniku, neuvedení způsobu zapojení zaměstnanců do rozhodování o směřování podniku.

Silné stránky projektu:

- dosavadní zkušenosti při práci s cílovou skupinou projektu;
- náplně práce a celková smysluplnost zaměstnávání osob z cílové skupiny projektu

a DOTACI JSME NEDOSTALI. S OSOBAMI SE "SEREME", ABY MĚLI PRÁCI, ABY JIM VYHOVOVALA PRACOVNÍ DOBAY MĚLI POHODLÍ PŘI PRÁCI....., ALE UVÁDÍME DO PROJEKTU MALÉ NÁKLADY NA MARKETING A NEVYROVNANÝ ODHAD TRŽEB.....PROTO NEDOSTANEŠ NIC..... KTEREJ CHYTRÁK TOHLE MŮŽE VYMYSLIT..... TO JE FAKT ZDATNEJ PODNIKATEL A STRATÉG.....

- Kruh zdraví vás zdraví :-)

- Super spolufinancování, je skvělé využít možnost dotací

- Celý proces velmi dlouhý

- Velké mínus v tom, že neměli některé aktivity dopředu příliš připraveny - hlavně u školení, pak jim do toho taky házeli vidle zaměstnanci - dost se jim tam střídali (fluktuace)

- Nadále provozujeme chráněnou dílnu